

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 275-1918)

Originalt emne

Ejendomme og Inventar

Ejendomme og Inventar/Erhvervelse og Afstaaelse af Ejendomme

Jembanevæsen

Jembanevæsen/Aarhus - Hammel - Thorsø Jembane

Jembanevæsen/Aarhus Banegaardsforhold

Jorder

Jorder/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Jorder/Salg og Afstaaelse af Grunde

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 15. juni 1918](#)
- 2) [Byrådsmødet den 12. december 1918](#)
- 3) [Byrådsmødet den 21. december 1918](#)
- 4) [Byrådsmødet den 16. januar 1919](#)
- 5) [Byrådsmødet den 16. januar 1919](#)
- 6) [Byrådsmødet den 13. marts 1919](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 15. juni 1918 - side 8

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 275-1918)

Overenskomst mellem Kommunen og Generaldirektoratet for Statsbanerne angaaende Ordning af Forholdene ved Hovedbanegaarden m. m., saalydende:

"Mellem Aarhus Byraad og Generaldirektoratet for Statsbanerne - for sidstnævntes Vedkommende under Forbehold af Approbation af Ministeren for offentlige Arbejder - er afsluttet følgende

Overenskomst angaaende Magelæg af Arealer og Fordeling af Udgifter vedrørende Løftning af Pladsen foran Aarhus H. Stations Hovedbygning og Forandring af de tilstødende Gader.

§ 1

Efter at det ved Lov Nr. 187 af 20. Marts 1918 bl. a. er bestemt, at der for Statens Regning skal anlægges en dobbeltsporet Højbane fra Aarhus H. Station til Aarhus Ø. Station og et 2. Spor fra Aarhus Ø. Station til Riis Skov Station samt en dobbeltsporet Jernbane herfra over Halling til Randers, paatænker Statsbanerne at søge tilvejebragt Lovhjemmel for en Omordning af Forholdene ved Aarhus H. Personstation, saaledes, at der bl. a. opføres en ny løftet Stationsbygning, som strækker sig udover Togsporene med Trappenedgange til de forskellige Perroner, samtidig med at Pladsen foran Stationsbygningen og de til denne førende Gader løftes og udvides. Den nævnte Ordning er nærmere angivet med rødt paa vedhæftede Plan I og II paa hvilke de nuværende Gadelinier er viste med sort, og Statsbanernes nuværende Ejendomsgrænse er vist med grøn stiple Linie.

§ 2.

For saa vidt den fornødne Lovhjemmel dertil opnaas, vil Statsbanerne - eventuelt ved Ekspropriation - søge at erhverve de Ejendomme, over hvilke der maa disponeres i Anledning af Stationsforandringen og de af denne foranledigede Gadeanlæg og Gadereguleringer; men Kommunen skal - som Bidrag til Stationsordningen godtgøre Statsbanerne skadesløst samtligede de med Erhvervelsen forbundne Udgifter imod, at Statsbanerne overdrager Kommunen - paa dennes Bekostning - de Arealer, som Statsbanerne til Ordningens Gennemførelse har maattet overtage til Ejendom. Overdragelsen til Kommunen finder Sted, saa snart den fornødne Raadighed over de paagældende Arealer er erhvervet af Statsbanerne, Aarhus Kommune skal endvidere bekoste den i § 1 omhandlede Udvidelse af Pladsen foran Stationsbygningen samt Løftningen af denne og af Gaderne, idet dog Statsbanerne paa egen Bekostning udfører

Arbejdet ved Tilvejebringelsen af Støttemure imellem den løftede Forplads og Banegaardsterrainet samt mellem dette og Banegaardsgade, hvorved bemærkes, at det skal staa Statsbanerne frit for at nøjes med at anbringe saadanne Mure paa Strækningen fra den nye Hovedbygning vestlige Gavl til Knækket i Banegaardsgade, udfor Ildgodsvarehuset, jfr. Plan I.

Tillige godtgør Statsbanerne Kommunen Udgifterne ved Udførelsen af Jord- og Vejarbejdet paa den Del af Forpladsen, der ligger indenfor Statsbanernes Ejendomsgrænse. Naar Arbejdet er fuldført i tilfredsstillende Stand, afleveres den paagældende Del af Vejarealerne til Statsbanerne til fremtidig Vedligeholdelse, idet tilføjes, at Statsbanerne, hvis Forpladsen er afleveret i chausseret Stand, skal forsyne den med Brolægning samtidig med, at Kommunen lader sin tilstødende Del brolægge.

§ 3.

Aarhus Kommune afstaar til Statsbanerne det Kommunen tilhørende Areal, Matr. Nr. I af Aarhus Købstads Bygrunde fra Marselisborg. Kommunen forpligter sig derhos til at søge at erhverve tidligst muligt, og hvis dette lykkes, da til Statsbanerne at overdrage mod Godtgørelse af de med Erhvervelsen forbundne Udgifter et Hammelbanen tilhørende Areal, beliggende mellem denne Bane og Aarhus Aa.

De paagældende Arealer, hvis Størrelse er henholdsvis ca. 14 ha og ca. 3 ha, er angivet med rød Farve henholdsvis rød Skravering paa vedhæftede Plan III. Endvidere afstaar Kommunen en ca. 3,0 m bred Strimmel af Banegaardsgade paa Strækningen fra Forpladsen til Banegaardsgades Knæk af Størrelse ca. 270 m', jfr. Plan I, samt et ca. 180 m² stort Areal ved Bruunsbroen. Disse Arealer er ligeledes viste paa Plan III med rød Farve.

Staten afstaar til Kommunen de paa sidstnævnte Plan med grønt viste Arealer nemlig: Løbe Nr. 1 et Areal af Materialgaarden paa ca.

8240 m²,

Løbe Nr. 2 et Areal af "Amtmandstøften" paa

ca 10000 m²,

Løbe Nr. 3 en ca. 7,5 m bred Strimmel langs

Fredensgade paa ca. 450 m².

Alle disse omhandlede Arealer afstaaes i ryddeliggjort Stand, saaledes at den af Parterne, der afstaaer de paagældende Arealer, har Ret til at fjerne de paa samme værende Bygninger, Ledninger, Vej befæstelser m. m.

Det bemærkes udtrykkeligt, at da Arealerne er opmaalte paa de forhaandenværende Kort, kan den angivne Størrelse kun betragtes som omtrentlig.

De magelagte Arealers endelige Grænser fastsættes ved nærmere Forhandling.

For de foran i nærværende § omhandlede Afstaaelser ydes hverken fra Statsbanernes eller fra Kommunens Side noget særligt Vederlag, idet de fra den ene Side afgivne Arealer ansættes til samme Værdi som de, der afgives fra den anden.

Arealerne overdrages gensidig uden Hæftelser eller Byrder af nogen Art ved lovformeligt Skøde samtidig med, at den i § 2 omhandlede Arealoverdragelse til Kommunen finder Sted.

De under Løbe Nr. 1, 2 og 3 nævnte Arealer, der skal afgives af Statsbanerne, stilles dog først til Kommunens Raadighed efterhaanden som deres Benyttelse i Jernbane-Øjemed bortfalder, men senest 3 Maaneder efter at det nye Personbanegaardsanlæg er fuldført. Kommunen kan imidlertid naar som helst, efter at fornævnte Overdragelse har fundet Sted, forlange udlagt saadanne Dele af Arealerne, der ikke benyttes af Statsbanerne i Jernbane-Øjemed, selv om ikke hele det omhandlede Areal endnu er frigjort, dog kun under Forudsætning af, at dette kan ske uden Ulempe for Driften af Banerne og for Udførelsen af de i Anledning af Omordningen af Aarhus Banegaardsforhold nødvendige Anlæg og Arbejder.

Omkostningerne ved Udstykning samt Adkomstdokumenternes Stempling og Tinglæsning betales af Statsbanerne og Kommunen hver med Halvdelen.

Saafermt Aarhus Kommune erhverver Arealer af Aaby Kommunes Jorder, er førstnævnte pligtig at afstaa til Statsbanerne saadanne Dele af disse Arealer, som Banerne maatte ønske, mod at disse herfor yder Kommunen et Vederlag, svarende til den Værdi, hvori de paagældende Arealer til sin Tid staar Kommunen.

§4.

Der gives Kommunen Rettil indtil videre at benytte Arealet Matr Nr. 1 t til Losseplads for Husaffald.

Fylden, der ikke maa være ildelugtende og slet, skal aflæsses efter Statsbanernes Anvisninger, idet der dog fyldes op til fremtidig Kotehøjde i et Lag.

Der gives Kommunen Ret til paa de for Anlæg, Vedligeholdelse og Benyttelse af private Sidespor gældende sædvanlige Regler at føre et Sidespor fra Statsbanernes Spor anlæg til det af Kommunen projekterede Fabrikskvarter ved Silkeborg Landevej, naar dette sker langs Udkanten af Arealet, og saavel Anlægget som den senere Vedligeholdelse af samme sker uden Udgift for Statsbanerne. Hvis det af Hensyn til Statsbanernes Benyttelse af Arealet maatte vise sig, at Sidesporet ikke vil kunne bevares, vil Statsbanerne dog, for saa vidt det efter dens Skøn er muligt, søge paa anden Maade at skaffe Sporadgang til nævnte Fabrikskvarter, naar Kommunen godtgør Statsbanerne samtlige dermed forbundne Udgifter efter Regning.

§ 5.

Der indrømmes Aarhus Kommune Ret til langs den ene af Bruunsbroens Sider efter Statsbanernes nærmere Bestemmelse at opføre en indtil 10 m bred enetages Bazarbygning; denne maa dog indrettes saaledes, at der i Bygningen efter Statsbanernes nærmere Bestemmelser tilvejebringes de fornødne Gennemgange for eventuelle Trappenedgange fra Bruunsbroen til Banegaardens Perroner. Tegningen af Bazarbygningen skal approberes af Statsbanerne, forinden Bygningen paabegyndes.

§ 6.

Statsbanerne skal uanset Love og Vedtægter nu og i al Fremtid være fritagne for at deltage i Udgifterne ved Anlæg eller senere Forbedring samt Brolægning eller Forsyning med anden Belægning af alle de Veje og Gader, der blive ændrede eller anlagte ved Personbanegaardsanlægget. Endvidere skal Belysningen af saadanne Veje og Gader være Statsbanerne uvedkommende.

§ 7.

Statsbanerne og Kommunen forpligter sig gensidig til ikke at formindske den paa Plan I viste Forplads foran Banegaarden.

Paa Plan I er med Bogstaverne A-B samt C-D angivet de Linier, indenfor hvilke der fremtidig ikke maa finde Bebyggelse Sted. Det skal dog staa Statsbanerne frit for at overbygge en Del af Fortovet foran Hovedbygningen med en Buegang eller lignende Bygværk, under hvilket Fodgængerfærdselen frit kan foregaa. For saa vidt Statsbanerne

maatte ønske et saadant Bygværk opført i større Højde end 1 Etages Højde - enten straks eller senere - skal Statsbanerne forelægge Planerne, og Bygværket i den højere Skikkelse end 1 Etages kan kun udføres, for saa vidt der er Enighed mellem Statsbanerne og Byraadet herom. Statsbanerne skal endvidere være berettigede til, saafremt Tilkørselen til Ilgodsvarehuset lægges lavt, at anbringe en Balustrade som Begrænsning for den højtliggende Gade.

§ 8.

Nærværende Overenskomst er for Kommunen kun bindende under den Forudsætning, at et Lovforslag angaaende den nye Personbanegaards Anlæg overensstemmende med vedhæftede Plan I gennemføres inden 1. April 1919 og at Besigtigelse af de paagældende Arealer er begært inden 1. August s. A , for saa vidt Byraadet ønsker det.

§ 9.

Denne Overenskomst udfærdiges i tvende ligelydende Eksemplarer, hvoraf det ene overgives til Kommunen, medens det andet forbliver hos Statsbanerne.

Udgifterne ved Overenskomstens Stemppling afholdes af Parterne med Halvdelen hver.

§ 10.

Skulde der opstaa Meningsforskel om denne Overenskomst Forstaaelse, afgøres de paagældende Spørgsmaal i Mangel af mindelig Overenskomst, af den i Forordning af 5. Marts 1845, § 5, ommeldte Kommission, for saa vidt den maatte være villig."

Møller erindrede om, at Sagen tidligere havde været forelagt i Byraadet, og forelagde dernæst Overenskomsten, hvis enkelte Poster han gennemgik udførligt. Med Hensyn til Magelæget mellem Statsbanerne og Kommunen bemærkede han, at de Arealer, Kommunen skulde overtage, antagelig maatte betragtes som ret værdifulde og letsælkelige, hvilket derimod ikke kunde siges om de Arealer i Mølleengen, som Statsbanerne skulde have. Det var Statsbanernes Hensigt at lægge en Del af Værkstederne ud i Mølleengen, hvilket vel sagtens vilde betyde, at Værkstederne skulde blive her i Byen og udvides. Det var en Forudsætning, at hverken Statsbanerne eller Kommunen skulde kunne formindske Pladsen foran Banegaarden. Da Sagen forelaa forrige Gang, havde Udvalget antydnet, at Udgiften for Byens Vedkommende vilde blive ca. 1 Million Kr. Nu vilde Udvalget antage, at Beløbet blev noget større, men haabede dog, at det ikke blev ret meget større end 1 Million. Noget bestemt kunde ikke siges, da der ikke

var og heller ikke kunde være udarbejdet et blot nogenlunde paalideligt Overslag. Hvis nu nogen vilde spørge, om det vilde være forsvarligt at ofre saa meget paa denne Sag, vilde Taleren hertil sige, at han vilde anse det for uforsvarligt, om man forspildte den Chance, som man nu havde, til at faa Byens Banegaardsforhold, som var de sletteste i Landet, forandret til at blive de bedste.

Endelig var det ogsaa meget tiltalende at faa en stor Forplads foran Banegaarden og at skaffe en betydelig Del Arbejde. Naturligvis kunde der diskuteres om, hvorvidt Overenskomsten var saaledes, at Byen kunde være tjent med den, og hertil vilde Taleren sige, at selv om Overenskomsten ikke i alle Henseender var saaledes, som Udvalget helst havde set den, saa var den dog saaledes, at Kommunen kunde være vel tjent med den. Og dette skyldtes sikkert, at begge Parter var stærkt interesseret i at faa Sagen til at glide. Naar man nu var naaet saa vidt i denne Sag, som Tilfældet var, skulde der erindres om, at det var Hr. Bech, som havde udkastet Tanken og Planen til den heldige Løsning. I Løbet af nogle Aar vilde Byen have en ny Godsbanegaard, og det vilde da være kedeligt, om man saa i lange Tider skulde nøjes med en i høj Grad utilfredsstillende Personbanegaard. Angaaende Spørgsmaalet om, hvor Pengene skulde komme fra, kunde Taleren oplyse, at Udvalget havde forhandlet med Aarhus Privatbank om at laane Penge hos den, saaledes at Kassebeholdningen kunde spares, og Taleren havde Følelsen af, at Banken vilde stille sig meget velvillig. Sluttelig bemærkede Taleren, at Ministeren for offentlige Arbejder havde lovet at forelægge Loven om den ny Personbanegaard for Folketinget allerede i indeværende Samling, saafremt det maatte lykkes Generaldirektionen at faa Planerne færdig i Løbet af en Maanedstid.

Jakob Jensen udtalte, at det ikke var smaa Ofre, der forlangtes af Kommunen paa Grund af Loven om Person banegaardeus Forbliven paa det nuværende Sted, foruden at ogsaa Bolignøden for en stor Del skyldtes denne Lov. Da Loven nu engang var der, maatte man søge at bringe det mest mulige ud af den, og der var da ingen anden Vej at gaa end at tiltræde Overenskomsten. Dersom Personbanegaarden var blevet forlagt til Mølleengen, havde det været Meningen at indrette et Parkanlæg, hvor Banegaarden nu laa, men naar Banegaarden skulde blive liggende, maatte der gøres noget for at faa saa gode og skønne Forhold som muligt det paagældende Sted, og det opnaaede man ved den Udvidelse af Ryesgade og Banegaardspladsen, som Planen indeholdt, og med Hensyn hertil havde man faaet god Hjælp af Statsbanens Ingeniører, som vel nok egentlig var dem, fra hvem Ideen til

det, der nu skulde ske, egentlig var kommet. En anden væsentlig Grund til, at Taleren kunde anbefale Planen, var, at det ved Overenskomsten var lykkedes at bevare Værkstederne for Byen og faa dem udvidet. Hvis Overenskomsten nu blev tiltraadt af Byraadet, vilde Taleren henstille, at man overfor Ministeren stærkt fastholdt Kravet om at faa selve Banegaardsforslaget forelagt for Rigsdagen samtidig med Ekspropriationsloven, thi blev denne alene forelagt, vilde Byen ikke være tjent dermed. Aarsagen til, at Udvalget ønskede Sagen behandlet for lukkede Døre, var, at det maatte have en Forhandling med Aabykonsortiet om Arealerne derude. Byraadet havde i sin Tid forspildt sin Chance overfor Aabykonsortiet, og kom det nu ud, hvorledes Sagen stod, vilde Arealerne derude blive endnu dyrere. Skulde man imidlertid ikke naa til en mindelig Ordning med Consortiet, vilde Statsmagten forhaabentlig træde hjælpende til. Taleren vidste godt, at enkelte Medlemmer af Udvalget ikke holdt af, at der blev talt om dette, men de paagældende maatte finde sig deri, da de selv havde været med til at kvæle Sagen derude. Taleren havde ønsket, at Sagen kunde have været udskudt nogle Uger, saaledes at man kunde have faaet en Ordning med Aabykonsortiet, men det var desværre ikke lykkedes.

Mikael Johansen var forbavset over, at en saa stor Sag skulde behandles for lukkede Døre, og at der kun var blevet givet Medlemmerne 1½ Dag til at sætte sig ind i den. Det kunde næppe være af Hensyn til Aabykonsortiet, at Sagen skulde behandles i et lukket Møde, i hvert Fald havde Taleren for 5-6 Uger siden hørt af et Medlem af Consortiet, hvorledes hele Sagen udviklede sig. Kyndige Folk mente, at Sagen vilde koste Byen 27½ a' 3 Millioner Kroner; hvorvidt det kom til at slaa til, vidste Taleren naturligvis ikke, men han vilde haabe, at Udvalget i denne Sag havde været heldigere, end da man solgte Fodfolkskasernen. Det var i det hele taget saare sjældent, at Kommunen var heldig overfor Staten. Da Taleren kendte allfor lidt til Sagen, fordi der ikke havde været Tid for ham til at sætte sig ind i den, vilde han afholde sig fra at stemme. Derimod vilde han udtale Haabet om, at Kommunens Interesser var varetaget ved Overenskomsten, for han tvivlede ikke om, at Statens Interesser var godt varetaget.

Brøndum var ligesom Hr. Mikael Johansen Tilhænger af, at store Sager blev behandlet for aabne Døre, naar der absolut ikke var tvingende Grunde der i mod, hvad der dog vistnok var denne Gang. Men det syntes jo, som om Sagen alligevel var sivet ud, og saa kunde Behandlingen vel nok være sket for aabne Døre. Da det sikkert vilde være adskillige Aar, inden der blev taget fat paa selve Banegaardsanlægget, kunde man næppe regne meget med, at Sagen vilde bidrage til Afhjælpning af Arbejdsløsheden. Det havde for Taleren

været et meget væsentligt Punkt med Hensyn til Byttehandelen med Staten, at Værkstederne blev bevaret i Aarhus. I det store og hele maatte Banegaardsprojektet betegnes som udmærket, idet det afgav ganske ideelle Banegaardsforhold, hvilket var i høj Grad tiltrængt. Byen kunde derfor nok være tjent med at bringe et stort Offer. Forhaabentlig vilde ikke blot Værkstederne blive her, men ogsaa blive udvidede, hvad der var blevet stillet Udvalget i Udsigt, men nogen egentlig Garanti i saa Henseende havde man jo ikke, og det havde jo før vist sig bl. a. ved Andelshuset, hvad Forsikringer var værd. Taleren troede, at Byen vilde være godt tjent med, at man tiltraadte Overenskomsten. Med Hensyn til Pladsen foran Banegaarden bemærkede Taleren, at Statsbanerne vilde have Lov til at bygge en Buegang 5 m ud foran Banegaardsbygningen. I Slutningen af Forhandlingen ønskede Statsbanerne at forhøje denne Buegang op i Bygningens Højde, men det havde Udvalget ikke kunnet tænke sig, og der var derfor i Overenskomsten indføjet en Bestemmelse om, at dersom Statsbanerne ønskede at bygge Buegangen højere end 1 Etage, kunde det kun ske med Byraadets Approbation. Meningen hermed var altsaa, at det skulde staa ethvert Byraad frit for, om det vilde have Buegangen bygget højere end til 1 Etage.

Christensen kunde tænke sig, at man betragtede denne Behandling af Sagen som en 1. Behandling, saaledes at Medlemmerne kunde faa Tid til at se lidt nøjere paa Sagen, inden den endelige Beslutning skulde træffes. Naar Banegaardsordningen skulde fastslaaes, skyldte man Byen at gøre Forholdene saa gode som muligt, men man maatte ogsaa være beredt til at ofre en Del derfor. Byttehandlen mellem Staten og Kommunen maatte anses for fordelagtig for den sidste. Det vilde have været ønskeligt, om man kunde have faaet Garanti for, at en Del af Værkstederne vilde blive flyttet til Mølleengen, saaledes at en Flytning andet Steds hen, f. Eks. til Esbjerg, hvad der jo tidligere havde været Tale om, var udelukket. Med Hensyn til Arealerhvervelserne i Aaby ønskede Taleren oplyst, om det var Meningen, at Kommunen kun skulde købe det Areal, som Statsbanerne havde Brug for, eller om man skulde købe et større Areal, som Statsbanerne saa kunde tage af, hvad de havde Brug for. Der var ingen Tvivl om, at Forholdene de nærmeste Aar efter Krigen ogsaa vilde blive vanskelige, saa selv om det vilde vare nogle Aar, inden Arbejdet paa Personbanegaardsanlægget kom i Gang, vilde det have stor Betydning for Byen at have dette store Stykke Arbejde. Taleren havde i al Almindelighed intet imod, at de store Sager blev behandlet for aabne Døre, men desværre havde det jo ofte vist sig, at enkelte Blade slog Sagerne op til Agitation, og derfor var der vist næppe andet at gøre for Byrådet end at træffe Afgørelserne for lukkede Døre og saa tage Ansvaret for, hvorledes der var handlet.

Bech maatte i Anledning af Hr. Jakob Jensens Bemærkning om, at Ideen til Ordningen af Personbanegaarden først var kommet fra Statsbanernes Teknikere, bestemt hævde, at Ideen var Talerens, og at han havde fremsat Forslaget, Der var vel sket Forbedringer ved Samraad med andre bl. a. med Stadsingeniøren, men Tanken og Planen var Talerens. Det forbavsende Taleren meget, at sagkyndige skulde have sagt, at Udgiften for Kommunens Vedkommende vilde blive $2\frac{1}{2}$ a' 3 Millioner Kr. Det faktiske var, at Udgiften ikke blev nær saa stor. I Udvalgets oprindelige Overslag havde man regnet med $\frac{1}{2}$ til 1 Million Kr, men deri var indbefattet forskellige Udgifter, som i Virkeligheden ikke kom selve Forslaget ved, og endnu var Udgiften efter Udvalgets Beregning ikke kommet op til 1 Million Kr. Ikke desto mindre var Udvalget klar over, at Forholdet endnu var saa uigennemsigtigt, at det ikke vilde stille nogen bestemt Sum op. Det var Hensynet til Rigsdagen, der var Hovedmotivet til, at Udvalget ønskede Sagen behandlet for lukkede Døre. Da der tidligere havde været Planer fremme om at flytte Værkstederne til Esbjerg, og der dernede var Arealer til Raadighed i saa Henseende, havde Udvalget ment, at man før eller senere maatte stille Arealer til Disposition for Statsbanerne til Værksteder for derved at modvirke Tanken om Flytningen til Esbjerg. Det var altsaa ikke egentlig noget Offer, naar man nu afgav Arealer til Værkstederne. Man havde vel ingen Garanti for at beholde Værkstederne her i Byen, men Udvalget havde stadig søgt i Forhandlingerne og sin Korrespondance at slaa fast, at det var en Forudsætning. Bestemmelsen om Statsbanernes Forkøbsret til Aabyarealerne havde Udvalget faaet indsat i Overenskomsten, fordi "Knolden" maaske ikke var stor nok til Værkstedernes Udvidelse, og man saaledes ved Hjælp af Bestemmelsen var stillet bedre overfor Statsbanerne i fremtidige Forhandlinger om Sagen. I alle sine Skrivelser havde Udvalget holdt paa, at naar Kommunen maatte rykke 8 m tilbage, for at Pladsen foran Banegaarden kunde blive større, maatte Statsbanerne selvfølgelig ikke rykke frem.

Jakob Jensen bemærkede, at Buegangen ikke kunde bygges højere end 1 Etage uden Byraadets eller et senere Byraads Tilladelse. Taleren syntes ikke, Hr. Christensen skulde fastholde Kravet om at faa Sagen til en 2. Behandling. Der var jo fremsat alt, hvad der kunde fremsættes, og Udgiftens Størrelse fik man ikke nærmere bestemt i Løbet 8 Dage, af men Udvalget troede, at Udgiften blev mindre end det Beløb, det havde nævnt. Da Sagen senere skulde for i Rigsdagen, var det umuligt nu at behandle den for aabne Døre. Ej heller af Hensyn til Aabysagen kunde Behandlingen ske for aabne Døre, uagtet en Del jo allerede var sivet ud, hvad Taleren godt vidste. Talen om, at der havde været for kort Tid for Medlemmerne til at sætte sig ind i Sagen, havde ikke meget paa sig, da Udvalget Gang

efter Gang var kommet til Byraadet med Sagen, og Medlemmerne altsaa maatte være godt kendt med den. Spørgsmaalet om Kasernen skulde Taleren ikke komme ind paa, men han vilde dog gøre opmærksom paa, at man ved Salget havde opnaaet at beholde Militæret her i Byen, hvilket i særlig Grad kom den nordre Bydel tilgode. Iøvrigt kunde Kommunen jo faa Kasernebygningen tilbage, naar som helst Byraadet ønskede det. Taleren vilde meget anbefale, at man gjorde Sagen færdig i Dag. I Forbindelse med denne Sag stod Spørgsmaalet, om man skulde være i god Forstaaelse med Statsbanerne om Udviklingen af Byens øvrige Jernbaneforhold og da i første Række, om Færgehavnen skulde ligge Nord eller Syd for Byen, og med Hensyn hertil havde det meget stor Betydning, at man stod i godt Forhold til Statsbanerne.

Mikael Johansen kunde ikke indse, at Byen havde beholdt Militæret, fordi man solgte Kasernen. Det var meget rigtigt, at man kunde faa Kasernebygningerne tilbage, men det vilde blive meget dyrt. Taleren kunde ikke tro, at Rigsdagenskuldeforandresin Beslutning paa Grundlag af det, der blev sagt ved Sagens Behandling i Byraadet. Taleren vilde støtte Hr. Christensens Forslag om, at Sagen blev underkastet endnu en Behandling, og han syntes, at Planerne burde mangfoldiggøres og sendes til Medlemmerne, saaledes at enhver kunde faa god Lejlighed til at sættesig ind idem. Det vilde jo være særdeles glædeligt, om Udgiften for Aarhus vilde blive mindre end antaget, men Taleren troede ikke rigtig paa det. I Anledning af Hr. Møllers Meddelelse om, at Aarhus Privatbank havde tilbudt at laane Byen Pengene til Udgiften, vilde Taleren meget anmode om, at man, hvis der skulde laanes, ogsaa spurgte de andre Banker, da de jo nok vilde give Byen et lige saa billigt Laan som Privatbanken.

Formanden vilde gerne se Sagen tilendebragt i Dag. Den pekuniære Side var jo saa usikker, at det ikke nyttede at henvise Sagen til Budgetudvalget, og Fremgangsmaaden maatte da være, at man med Hensyn til Udgiften maatte afvente Indstilling til sin Tid fra Udvalget. Der var altsaa ikke Grund til at underkaste Sagen en

2. Behandling. Da det i denne Sag i høj Grad drejede sig om Køb, vilde det være meget uheldig og tillige stridende mod Forretningsordenen at behandle Sagen for aabne Døre.

Christensen kunde efter de nærmere Oplysninger, der var blevet givet af de Herrer Bech og Jakob Jensen, frafalde sin Anmodning om Udsættelse af Sagen.

Møller takkede for den Tilslutning, Overenskomsten havde faaet. Taleren havde nævnt 1 Million som Kommunens Udgift, fordi han ikke holdt af at nævne et mindre Beløb, end der

maaske kunde blive Tale om. Om en Udgift paa 2 ½ -3 Millioner blev der slet ikke Tale. En direkte Garanti for, at Værkstederne blev i Aarhus, var det umuligt at faa. Taleren vilde være meget glad ved, om Sagen blev vedtaget i Dag.

Brøndum kunde ikke tilraade, at Sagen blev underkastet endnu en Behandling, da det absolut var rigtigst af flere Grunde at tilendebringe den i Dag.

Overenskomsten tiltraadtes.

Uddrag fra byrådsmødet den 12. december 1918 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 275-1918)

Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse angaaende Køb af ca. 105 Tdr. Land, tilhørende "A/S Grundarealer ved Aarhus Aa."

Fra nævnte Aktieselskab forelaa et Tilbud om at sælge den omtalte Jord til Aarhus Kommune paa følgende Vilkaar:

1. Overdragelsen omfatter:

a. de paa vedlagte af Landinspektør O. S. Sørensen udfærdigede Rids indtegnede Parceller Matr. Nr. 2126 g af Aarhus Bygrunde og Matr. Nr 7 b af Aarhus Markjorder af samlet Areal..... 23620kv Al. med Undtagelse af det lille Areal af samme, der allerede er exproprieret af Kommunen til Ringgadens Gennemførelse.

b. Det paa vedlagte af Landinspektør O. S. Sørensen udfærdigede Plads opførte Restareal af Matr. Nr. 17 c i Aaby af Areal..... 4142kv Al.

c. De paa vedlagte af Landinspektør O. S. Sørensen udfærdigede Rids opførte Jorder i Aaby af samlet

Areal..... 1503465 kv Al.

med Fradrag af de Arealer heraf, der efter Landinspektørens

At overføre 1503465 kv Al. 27762 kv Al.

Overført 1503465 kv Al. 27762 kv Al. vedlagte Erklæring af 17. ds. allerede er bortsolgt, og som andrager 55457 kv Al.

----- 1448008 kv Al.

tilsammen c. 1475770 kv Al. eller c. 105 ½ Td. Land, hvorved dog bemærkes, at Selskabet til Aaby Kirkegaards Udvidelse har solgt til Aaby Kirke (under Forbehold af Ministeriets Sanktion paa Handelen) et Areal paa 5020 m2, nemlig Matr. Nr. 6 b, 6 c og 6 d af Aaby og den nærmeste dette Matr. Nr. liggende Del af Matr. 5 a sammesteds som vist paa Kortet og at Selskabet derfor forbeholder sig dette solgte Areal, saafremt Ministeriet godkender Kirkens Køb af samme, medens Arealet i modsat Fald medfølger i Handelen til Kommunen.

2. Kommunens Overtagelse af Jorderne finder Sted 11. December d. A., der betragtes som Skæringsdag med Hensyn til Indtægter og Udgifter.

Kommunen respekterer de om Jorderne indgaaede Forpagtnings- og Lejekontrakter og oppebærer som nævnt Lejen fra 11. December d. A.

3. Jorderne sælges med de samme Rettigheder og Forpligtelser, hvormed de tilhører Selskabet efter disses Adkomstdokumenter, dog at Kommunen respekterer de paa Jorderne hvilende Servituter samt de Kontrakter, som Selskabet angaaende Jorderne har oprettet) derunder a. Kontrakt med Enkefru B. W.eis's Arvinger af 10. Maj 1905 med senere Paategning. b. Kontrakt af 7. November 1900 med Handelsgartner L. Chr. Diederichsen med senere Ændringer af 21., 22- og 24. November 1913.

c. Kontrakt af 28. December 1907 med S. Frichs Eff. med Ændringer af 24. November og 2. December 1913.

d. Kontrakt af 22. November 1906 med Østjydske Bryggerier.

e. Kontrakt med Fabrikant N. Johansen.

f. Kontrakt af 30. April 1913 med Muremester J. P. Hansen,

saaledes at de respekterer disse Servituter og Kontrakter og de ved samme for Selskabet stiftede Forpligtelser og fra Overtagelsesdagen at regne overtager og friholder Selskabet for enhver dette efter disse Kontrakter paahvilende Forpligtelser og Byrder af enhver Art.

4. I Købesum betaler Kommunen 4700 Kr. pr. Td. Land, som det paagældende Areal indeholder, i hvilken Henseende Landinspektør O. S. Sørensens foran angivne Arealberegning skal være bindende for begge Parter. Købesummen vil herefter blive

495850 Kr., dog med Reduktion for de forannævnte af Kommunen til Ringgaden exproprierede Arealer og eventuelt tillige for det betingelsesvis til Aaby Kirke solgte Areal.

5. Samtlige med Overdragelsen forbundne Omkostninger betales af Aarhus Kommune alene.

Nærværende Tilbud vil vi være bunden ved i een Maaned fra Dato, saaledes at vi, saafremt det inden dette Tidspunkt accepteres af Aarhus Kommune, snarest derefter forelægger det for Selskabets Generalforsamling og der anbefaler det til endelig Vedtagelse. Noget Ansvar for, at Generalforsamlingen tiltræder det, kan vi naturligvis ikke paatage os eller Selskabet.

Tilbudet er naturligvis derhos betinget af, at Overenskomst om Overdragelsesdokumentets nærmere Formulering opnaas, og vi forbeholder ved denne Lejlighed saadanne Tilføjelser til og nærmere Udformning af de forannævnte Vilkaar, som vi maatte anse fornødne, idet nærværende Tilbud kun tilsigter at opstille Hovedvilkaarene for en eventuel Handel.

Efter Anmodning skal vi tilføje, at Selskabet af de oprindelige af dette erhvervede Jorder har bortsolgt de paa Landinspektør O. S. Sørensens forannævnte Erklæring ommeldte Parceller af samlet Areal 55457 Kv. Alen samt de paa Landinspektørens Rids over Matr. Nr. 17 c opførte frasolgte Dele af dette Matr. Nr. 79667 Kv. Aeln, i hvilket Areal dog er indbefattet udlagte Vejarealer."

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde hertil gjort følgende Indstilling:

"Ved det i Lørdags her i Byen affholdte Møde med Trafikministeren og Folketingets Udvalg angaaende Aarhus Banegaard opnaaede man Tilsagn om, at Staten vilde overtage c. 45 Td. Land af de i foranstaaende Skrivelse omhandlede Arealer, der tilsammen udgør c. 105 Td. Land, til den Pris, Kommunen erhverver den for, til Inddragning under Statsbanernes Arealer i Mølleengen.

Da foranstaaende Tilbud fra "A/S Grundarealer ved Aarhus Aa" ifølge vedlagte Skrivelse af 23. Oktober d. A. kun er bindende indtil Torsdag den 19. d. M. Kl. 12 Middag, anmoder Udvalget herved Byraadet om paa Mødet førstkommende Torsdag at tage Beslutning i Sagen og godkende Købet paa det foreliggende Grundlag, dog at Prisen fastsættes til 4650 Kr. pr. Td. Land."

Møller forelagde Indstillingen, som gik ud paa at erhverve ca. 105 Tdr. Land af Arealerne i Aaby. Prisen var sat til 4700 Kr. pr. Td. Land, men efter nærmere Forhandling 4650 Kr.

Grunden til Forslaget var en dobbelt. Man havde her i Aarhus i mange Aar savnet virkelige Fabrikskvarterer, og derfor havde man maattet frigive de saakaldte Kirkegaardsarealer til Byggegrunde. Men disse Arealer var ikke særlig heldige til Fabriksanlæg, idet det var vanskeligt at faa Spor anlæg derud, og Grundene tillige blev noget for dyre, saa det vilde blive ret vanskeligt at afhænde dem til dette Brug. Ved Køb af disse Arealer i Aaby kunde Byen faa Grunde, der passede bedre til Anlæg af Fabrikker, idet det var meget let at faa Spor derud, og Grundene tillige var meget billigere. Naar den nuværende vanskelige Tid var forbi vilde der forhaabentlig atter melde sig Folk, som havde Lyst til at bygge Fabrikker, og Aarhus trængte til Fornyse i den Henseende. Den anden Grund til at købe Arealerne var, at Staten vilde erhverve ca. 45 Tdr. Land af Grundene. Man havde en Overenskomst med Statsbanerne om, at hvis Kommunen købte Jord i Aaby, og Staten havde Brug for noget deraf, skulde det afhændes til samme Pris, som Kommunen havde givet for det. Nu havde Statsbanerne altsaa ønsket at købe et saadant Stykke, og det var tiltraadt baade af Finansudvalget og Jernbaneudvalget. Hvis Kommunen ikke havde anden Interesse heraf end blot at sælge Jord til Indkøbspris, var der jo ikke megen Anledning til Købet; men det var et Led i hele det store Banegaardsforslag, der nu var indbragt i Folketinget, og som sikkert alle vilde hilse med Glæde, idet Banegaardsforholdene i Aarhus fra at være blandt de sletteste i Landet, vilde blive maaske de allerbedste. Forhaabentlig vilde der ogsaa blive anlagt Færgehavn Nord for Byen. Naar Aarhus nu efter Forslaget blev Gennemkørselsstation, vilde det bevirke, at nogle af Banens Værksteder maatte flyttes, og der var mange Byer, som havde arbejdet paa at faa dem fra Aarhus. Men det var dog af største Betydning at have Centralisation paa dette Omraade, og der var ogsaa godt Haab om, at Aarhus beholdt Værkstederne, men noget Løfte derom var ikke givet. Men saa var det ogsaa nødvendigt, at man havde godt beliggende Grunde, hvortil Værkstederne kunde flyttes. Tillige var det en ganske god Forretning for Kommunen; Byen var noget indsnævret mod Vest, og det var af Betydning at faa Byens Areal udvidet til denne Side. Det drejede sig jo ikke om noget særlig stort Areal, idet Statsbanerne tog ca. Halvdelen deraf. Prisen vilde blive ca. 480000 Kr., og deraf kom Staten altsaa til at betale omtrent 200000 Kr, Sagen havde nu været behandlet i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, og hele Udvalget var enigt om at anbefale Byraadet til tiltræde Indstillingen. Tilbudet fra Aktieselskabet forelaa dog kun under Forbehold af en Generalforsamlings Sanktion ; men der var næppe nogen Tvivl om, at denne vilde godkende det. Til den Kritik af Udvalget, der var fremsat for aabne Døre, vilde Taleren sige, at naar man ikke havde indbudt flere til

Forhandlingerne med Ministeren og Jernbaneudvalget, var det, fordi man var bange for at skade Sagen, hvis der kom for mange med i Forhandlingerne, for Sagen var jo ikke til Ende endnu, og et Par af Banegaardsudvalgets Medlemmer havde i Folketinget kritiseret Overenskomsten og ment, at den var for fordelagtig for Aarhus. Udvalget havde derfor handlet ud fra de bedste Motiver, og Taleren vilde varmt anbefale Indstillingen, som den forelaa.

Bech vilde til Møllers Redegørelse tilføje, at Udvalget ikke havde ført nogen som helst Forhandlinger om det nye Posthus, og der var i det hele ikke forhandlet om Sager, der vedrørte hele Byen, udover hvad Udvalget ved tidligere Byraadsforhandlinger havde faaet Mandat til. Angaaende Posthuset var der sket dette, at Generalpostdirektøren havde forespurgt Taleren, om man vilde være villig til at overlade Staten Ejendommen ved Bruunsbro paa samme Betingelser som til Kommunen. Taleren kunde ikke selv tage Standpunkt hertil, men havde lovet at henvende sig til sit Firma herom, og hvis dette gik ind paa en saadan Ordning, vilde Taleren selvfølgelig derefter henvende sig til Aarhus Byraad med Forespørgsel, om man var villig til at lade Staten indtræde i de samme Rettigheder, som Kommunen havde.

Christensen vilde sige, at hvis Sagen ikke havde været saa vigtig for Aarhus Kommune, kunde han have sluttet sig til de Udtalelser, der kom fra Mikael Johansen og Brammer. De 4 Herrer i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse følte sig muligvis som de store Statsmænd, der skulde være forsigtige med at give de ivrige Byraadsmedlemmer Besked om Sagerne. Men der kunde dog maaske være andre af Medlemmerne, der havde lige saa megen Forstand paa disse Sager. Personbanegaarden havde to Gange været omtalt i Byraadet, og den Sag var man klar over, men Sagen angaaende Købet af Aabygrundene havde slet ikke været drøftet. Det kunde muligvis nok være praktisk, at Kommunen var Mellemmand for Staten, naar denne skulde skaffe sig Arealer derude; men det var ikke nogen særlig god Forretning for Kommunen i Øjeblikket at købe de ca 60 Tdr. Land. Den saakaldte Kirkegaardsjord laa sikkert godt nok for Anlæg af Fabrikker, og naar Jorderne blev afgravet, kunde der ogsaa nok faas Sporforbindelse dertil. Hvis saa nogen følte Trang til at bygge Fabrikker paa Aaby Mark, kunde de jo selv købe Grunde dertil; men Kommunen havde ingen Interesse af at sikre sig denne Jord, før der blev Tale om en Indlemmelse af Aaby. Det var dyre Arealer, og hvis de skulde ligge en halv Snes Aar, skulde man have en halv Gang mere for dem. Tilmed var Sagen saa lidt oplyst for Medlemmerne, at man næppe vidste, hvor Grundene laa, og Taleren kunde derfor ikke i Øjeblikket stemme for Køb af

mere end de 45 Tdr. Land, som Statsbanerne skulde overtage. Hvad Forhandlingerne angik, syntes Taleren, at naar der havde været Byraadmøde sidste Torsdag, lige før Jernbaneudvalget skulde komme, kunde man uden at risikere noget have givet Byraadet en Forklaring af, hvad Besøget egentlig gjaldt, og hvad det drejede sig om for Kommunen. Men Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse var i de sidste Aar blevet noget eneraadende med Hensyn til at tage Bestemmelser, og derfor var det maaske praktisk at udvide dette Udvalg f. Eks. med 2 Medlemmer. Udvalget var tillige saa optaget, at mange mindre Sager, som Køb af Byggegrunde og lignende, undertiden maatte ligge i lang Tid, ja indtil 3 Maaneder, uden at der blev gjort noget ved dem. Der var efterhaanden blevet mange Rigsdagsmænd i Byraadet, og de var ikke i Stand til at røgte deres Hverv indenfor Kommunen, idet Statens Forhold blev Hovedsagen for dem. Men Byen kunde ikke i det lange Løb være tjent med en saadan Forretningsgang.

Mikael Johansen vilde først udtale en Beklagelse over, at denne Sag lige som sidst skulde føres for lukkede Døre. Det var ganske interessant at høre Møller anbefale den Sag, som han i 1909 var saa meget imod. Taleren kunde ligesaa lidt somtidigere stemmefor Forslaget.

Derblev i 1909talt meget om, at man ikke kunde paatage sig Ansvaret for at slaa Forretningen i Stykker, da det siden vilde blive langt dyrere for Kommunen at erhverve disse Arealer; men nu viste det sig, at Jorden kunde købes lige saa billigt som for 9 Aar siden. Byen havde Grunde nok til Fabrikker, f. Eks. ogsaa den gamle Udstillingsplads, men der kom desværre ingen og vilde anlægge Fabrikker. Hvis Statsbanerne vilde købe Jord i Aaby, kunde de joligesaa godtkøbe denselv, uden at Kommunen behøvede at blandes ind deri. Der var slet ikke nogen Grund for Byen til at købe disse Grunde, da man havde billig Jord nok, og Konsortiet vilde hellere end gerne sælge, selv om det skulde trække noget ud. I 1909, nogle Dage efter at Planen var forkastet i Byraadet, kunde man have købt det for det halve. Nu havde man i hvert Fald sparet Renterne i disse Aar. Taleren vilde altsaa anmode om at faa Spørgsmaalet behandlet for aabne Døre, saa Byens Borgere kunde faa at vide, hvad der skete, og der var intet andet at risikere derved, end at en anden Køber kunde komme og byde noget mere, men det var der vist ingen Fare for. Det havde heller ikke saa megen Betydning nu at faa Aaby indlemmet, efter at man havde faaet den mellemkommunale Beskatning. Taleren vilde i alle Tilfælde stemme imod Købet, da Grundene var alt for dyre, og Byen faktisk ingen Brug havde for dem.

Møller vilde til Christensen sige, at han næppe var den, der havde haft det mindste Arbejde i Aarhus Byraad, og naar den Dag kom, da han ikke kunde udføre lige saa meget som de andre Byraadsmedlemmer, vilde han frasige sig Hvervet. Sagerne laa aldrig i 2-3 Maaneder; men selvfølgelig var der meget at bestille i dette Udvalg, fordi der skulde føres saa mange Forhandlinger, dog vilde det være uheldigt at gøre Udvalget større. Det var heller ikke til nogen Skade, at der var Rigsdagsmænd i Byraadet, for der havde netop om denne Sag været ført mange Forhandlinger, før Forelæggelsen i Rigsdagen, og naar Forslaget var blevet saa godt for Aarhus By, var Rigsdagsmændene ikke uden Skyld deri. Prisen for Grundene, ca. 35 Øre pr. Alen, kunde næppe kaldes høj, og Byen trængte til Grundene, netop fordi man manglede Fabriksgrunde, Kirkegaardsjorden vilde blive for dyr dertil, og at man skulde bruge Udstillingspladsen til Fabrikker, kunde næppe nogen for Alvor mene. Hvis Byen ikke købte Grundene nu, fik man dem sikkert aldrig til den Pris som nu, og Taleren vilde derfor meget anmode om at faa Sagen afgjort i Dag, hvordan saa Udfaldet end vilde blive; men som Sagen laa i Øjeblikket, vilde det sikkert være uklogt at slaa den i Stykker. At føre saadanne Forhandlinger om Køb og Salg for aabne Døre vilde næppe være heldigt.

Jakob Jensen vilde gøre Mikael Johansen opmærksom paa, at han slap for let over sin Udregning af, hvor meget Aarhus havde sparet i de 10 Aar, for han glemte, hvad Byen muligvis havde tabt ved den Gang at forkaste Salget. Hvis man havde købt Grundene for 9 Aar siden, havde Aaby nu været indlemmet i Aarhus eller i hvert Fald store Dele deraf, og Aarhus havde saa været Herre over Bebyggelsesforholdene i Aaby og havde ikke behøvet at faa deres W. C,-Vand gennem Byen. Men Indlemmelsen vilde sikkert komme inden ret længe, hvad ogsaa Sogneraadsmedlemmer derude antog. At bruge Udstillingspladsen til Fabrikker var ganske urimeligt, og hvad den mellemkommunale Beskatning angik, som Mikael Johansen talte om, saa var det kun Smaating, der ikke spillede nogen videre Rolle. Prisen for Grundene var blevet kaldt høj, men den var knap 35 Øre pr. Alen, og selv om Grundene ikke kunde udnyttes de første 20 Aar, vilde Prisen dog kun stige til det dobbelte, og allerede nu var der solgt Grunde derude, som grænsede lige op til det nævnte Areal, for 1,50 Kr. pr. Alen. Hvorvidt Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse tiltog sig for store Rettigheder, maatte det jo blive Byraadets Sag at afgøre. Christensen kunde jo i Partiets Gruppe foreslaa, at Taleren skulde gaa ud af Udvalget, og hvis der blev Flertal derfor, vilde han selvfølgelig gaa. Christensens Kritik af Rigsdagsmændene i Byraadet ramte ogsaa Simonsen, men Taleren vilde meget nødigse Simonsen forsvinde af Byraadet. Møllers Ord

om, at det var godt, at Rigsdagsmændene havde Føling med Aarhus Byraad, vilde Taleren understrege; alle Byens Rigsdagsmænd havde gjort et godt Arbejde i denne Sag, og Resultatet blev, at Aarhus fik maaskede bedste Kommunikationsmidler i Danmark. Det vilde blive dyrt, men det vilde ogsaa blive godt. Sagen var dog ikke færdig endnu, og enkelte Rigsdagsmænd havde flere Gange søgt at spænde Ben for Forslaget ved at hævde, at det var en daarlig Forretning for Staten, og der havde ligeledes været arbejdet paa at faa Værkstederne bort fra Aarhus. Den Plads, som oprindeligt havde været bestemt til Værkstedbygninger, kunde ikke bruges, fordi Grunden ikke kunde bære, og det var derfor naturligt, at Kommunen hjalp Statsbanerne til at faa en anden Plads. Efter Stadsingeniørens Beregning kunde Jorden derude efter Anlæg af Veje o. s. v. sælges med Fortjeneste for 2 Kr. pr. Alen, medens Kirkegaardsjorden vilde koste ca. 10 Kr. pr. Alen paa Grund af den store Afgravning. Men denne Sag stod igen i Forbindelse med saa meget andet, der ligesom laa i Luften, f. Eks. den nye Nordhavn, Hammelbanegaardens Henlæggelse under Hovedbanegaarden, en direkte Bane til Silkeborg o. s. v., saa det var umuligt at føre saadanne Forhandlinger for aabne Døre.

Bech antog, at Mikael Johansen efter de sidste Oplysninger var bleven klar over, at Sagen ikke egnede sig til Behandling for aabne Døre. Til Christensen vilde Taleren sige, at hvis man skulde nøjes med at købe den Del, som Statsbanerne skulde bruge, vilde Prisen selvfølgelig blive dyrere. Men den egentlige Grund til Udvalgets Forhandlinger var, at man var blevet klar over, at der virkelig var Fare for at faa Banens Værksteder flyttet fra Byen. Statsbanerne havde store Arealer liggende ved Esbjerg, og mange ønskede at lægge Værkstederne derned. Naar dette Forhold kom paa Tale, vilde Staten maaske forlange, at Aarhus Kommune, for at beholde Værkstederne, skulde give gratis Areal til Anlægene; det vilde man nu undgaa ved at faa Staten til at købe det omtalte Areal, og naar der nu engang blev Tale om Værkstedernes Flytning, vilde disse Arealer ligge til Disposition. Man var tillige nødt til at købe det nu, for der var Liebhaveere til flere af Grundene, og hvis man ventede, kunde der let blive for store Huller i Arealet. Udvalget havde haft ret vanskelige Forhandlinger med Rigsdagens Udvalg, hvoraf flere gerne vilde have ændret Overenskomsten i en for Aarhus ugunstig Retning; men det var nu lykkedes at faa Udvalget med til Planen, saa Overenskomsten blev staaende, og Udvalget vilde anbefale Staten at købe Arealet i Aaby. Taleren vilde derfor varmt anbefale Byraadet at vedtage Købet nu; der var store Fordele at vinde derved, og Lejligheden kom næppe for tredje Gang.

Christensen tvivlede ikke om, at Banaardsforholdene blev ordnet paa en god Maade, men

sikkert ogsaa paa en meget dyr Maade, og man kunde nok være sikker paa, at Aarhus Kommune kom til at betale sin Del deraf. Men Kommunen var efterhaanden bleven spændt saa haardt for, at man snart blev nødt til at standse. Taleren havde ikke med sine tidligere Udtalelser specielt sigtet til Møller; men i det lange Løb var det sikkert uheldigt for Kommunen at have Folk i Byraadet, som havde for lidt Tid, og selv om det selvfølgelig kunde være til Gavn for Byraadet at have Medlemmer i Rigsdagen, saa var det vist nu blevet temmelig mange. Hvad Indlemmelsen af Aaby angik, saa var der for nogle Aar siden Tale om at levere Gas til Byen fra Aarhus, men Jakob Jensen var absolut imod en saadan Ordning. Nu havde Nabokommunerne selv bygget Gasværker, og hvis Indlemmelsen engang kom, vilde Aarhus komme til at affinde sig med disse. Jakob Jensen havde skiftet Standpunkt og lært at indse, at man ikke kan trække snævre Grænser for en By, men at man maa have et mere udvidet Syn paa Forholdene. Hvad Statsbaneværkstederne angik, var det en gammel Traver med disse Grunde i Esbjerg, hvortil en Del af Værkstederne kunde flyttes; men ingen af de ledende Mænd indenfor Statsbanerae vilde nogensinde gaa med til at flytte alle Værkstederne fra Aarhus; der kunde højst blive Tale om at flytte en Vognafdeling, men aldrig Maskinafdelingen. Men hvis nu f. Eks. Sønderjylland kom tilbage til Danmark, var det ikke sikkert, at det hele kunde centraliseres i Aarhus. At lægge Smaaværksteder ude omkring ved forskellige Stationer, som der ogsaa havde været Tale om, var der næppe nogen Fare for, da det vilde blive alt for dyrt. Men hvis Værkstederne blev flyttet til Aaby vilde det til Dels forrykke Værdierne, og saa vilde den bedst lønnede Del af Arbejderne i Aarhus flytte til Aaby og Viby Kommuner. Til Bech vilde Taleren sige, at hvis de 45 Tdr. Land ikke kunde købes alene, havde Staten jo Lov til at ekspropriere, hvad den havde Brug for. Taleren maatte endnu engang beklage, at Medlemmerne havde for lidt Tid til at faa Sagerne ekspederede. Der havde været Skatteydere, som havde ønsket at købe Grunde, og som i ½ Aar havde maattet vente paa Svar; ligeledes laa der en Skrivelse fra Haveejere, som ikke var blevet besvaret; ogsaa flere Lønsager havde ligget længe, og endelig havde man ikke haft Tid til at ordne Rationeringen af Kokes. En saadan Forretningsgang var i det lange Løb meget uheldig for Byen.

Mikael Johansen tvivlede ikke om, at der var et godt Samarbejde mellem Udvalget og Statsbanerne; det kunde der jo sagtens være, naar Staten altid fik sin Vilje, og Aarhus kom til at betale Gildet, og saaledes vilde det sikkert ogsaa gaa her. Det var mærkeligt at høre Jakob Jensen omtale den mellemkommunale Beskatning, som han slet ikke regnede for noget. Angaaende Indlemmelse af Aaby vilde det næppe gaa saa nemt, som Jakob

Jensen mente; i Læbæltekommissionen var Aaby slet ikke nævnt, og det vilde da ogsaa være naturligt først at indlemme Vejlbj, da det vilde have langt større Betydning for Aarhus, især hvis den mellemkommunale Beskatning ikke blev fornyet. Hvad Arealerne angik, var Prisen jo ca. 35 Øre pr. Alen; det kunde vist ikke forrente sig som Landbrug, og det vilde sikkert komme til at ligge længe saaledes. Hvis Sagen ikke maatte føres for aabne Døre, vilde den nok komme frem ved en anden Lejlighed.

Brøndum oplyste, at Prisen for Jorden androg ca. 33 Øre pr. Alen, og som Havebrug kunde de 2/5 af Summen forrentes, saa Risikoen vilde sikkert blive minimal i Sammenligning med den Gevinst, Kommunen kunde faa ved at afhænde Grundene til Fabriksanlæg, saa hvis der efter Krigen kom Fart i Udviklingen, som man jo regnede med, vilde det næppe blive nogen daarlig Spekulation for Kommunen. Naar der allerede nu solgtes Grunde ved Siden af Arealet for ca. det femdobbelte, var det et godt Tegn paa, at Prisen var lav. Men man kunde sagtens lave Skræmmebilleder, for der var jo en Risiko ved alt, hvad Byen foretog sig med Henblik paa Fremtiden. Købet af Marselisborg var en udmærket Forretning for Byen, men dengang var der ogsaa mange, som havde Betænkeligheder ved at gaa med dertil. Udvidelsen af Byen var hidtil gaaet i Syd og Nord, fordi Byen ikke havde haft Grunde mod Vest, og hvis det skulde fortsættes, fik Byen en uheldig Form. Der var ogsaa en Mulighed for at faa Aaen gjort sejlbare, saa der kunde blive en Slags Kanalfart derop, og det vilde yderligere forhøje Værdien af Grundene. Byen burde staa rustet overfor den Fredsperiode, som nu kom, og man burde ikke indsnævre sit Syn ved at se paa den øjeblikkelige Udgift, eller gøre sin Stilling afhængig af, hvorvidt man havde været med til disse Forhandlinger eller ikke. Taleren var i Almindelighed Tilhænger af Forhandling for aabne Døre, men ikke, naar det drejede sig om Køb af Grunde.

Jakob Jensen kunde slutte sig til Brøndums Udtalelser med Hensyn til Prisstigningen paa Grundene. De samme Betænkeligheder var kommet frem, da man skulde købe Marselisborg, og det blev kun vedtaget med knebent Flertal. Det gjaldt i det hele taget for en By at have et saa stort Bælte uden om sig som muligt for derigennem at kunne bestemme Udviklingen. Hvad Kalkulationspriserne ved Salg af Jorden angik, saa var de udregnede af den kommunale Embedsmand, som altid foretog disse Beregninger, og han plejede ikke at regne forkert. Statsbanerne kunde selvfølgelig ekspropriere, men der maatte dog en Lov til først, og det vilde tage lang Tid. Naar Taleren var beskyldt for Snæversynethed, vilde han minde om, at Aarhus var den første By, som ophævede Læbæltet, og det vidnede ikke derom. Naar der var sagt, at Udvalget burde have givet

disse Oplysninger paa sidste Byraadmøde, var Taleren af den modsatte Mening, for hvor der stod saa store Interesser paa Spil, vilde Situationen altid skifte fra Tid til anden, og man blev nødt til at lempe sig efter hinanden for at opnaa det bedst mulige Resultat.

Mikael Johansen kunde give Brøndum Ret i flere af hans Udtalelser. Selvfølgelig maatte Forhandlinger om Køb og Salg ofte føres for lukkede Døre; men her var der aldeles ingen Fare ved at forhandle for aabne Døre. Med Hensyn til Byens Udvikling mod Syd og Nord skyldtes det ganske simpelt, at Byen laa ved Havet; saa vilde Bebyggelsen altid følge Stranden, og det vilde den sikkert blive ved med; der blev næppe nogen Sinde Tale om nogen større Udvidelse mod Vest.

Indstillingen vedtoges med 13 Stemmer mod 1.

Uddrag fra byrådsmødet den 21. december 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 275-1918)

Sagen angaaende Køb af Aabykonsortiets Arealer. - 2. Behandling.

Kasseudvalget indstiller, at Kommunens Udgift til Købet afholdes af de forhaandenværende Laanemidler.

Indstillingen vedtoges.

Fra Byraadsmedlem, Ingeniør Bech forelaa følgende Meddelelse aagaaende Ejendommen Bruunsgade Nr. 2:

"Da Hr. Generalpostdirektør Kiørboe ved Forhandlingsmødet her den 6. Decbr. 1918 om den nye Personbanegaard m. m. overfor mig ytrede* Ønsket om, at Staten eventuelt . erhverver Firmaet Ghristiani & Nielsens Ejendom, Bruunsgade Nr. 2, for deraf og paa de bagved liggende Grunde at opføre et nyt Central posthus for Aarhus, har jeg forelagt dette Spørgsmaal for ovennævnte Firma.

De Herrer Christiaan & Nielsen har nu bemyndiget mig til at meddele det høje Bvraad, at Firmaet intet har at (erindre imod, at Kommunen afgiver til Staten den Ret, som Kommunen - i Henhold til det Tilbud, jeg den 30. Novbr. 1916 paa Firmaets vegne fremsendte til Byraadet sammen med mit Forslag til den løftede Banegaard - har til indenfor . en kortere

Tid at kunne disponere over ovennævnte Ejendom til den Pris, den staar Firmaet i alt under Forudsætning af, at der herpaa kan opføres et Centralposthus og at Staten træffer Bestemmelse om Grundens Anvendelse i nævnte Øjemed inden 1. April 1919."

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse anbefaler, at Byraadet tiltræder den foreslaaede Ordning.

Bech motiverede Skrivelsen.

Jakob Jensen vilde udtale sin Paaskønnelse overfor Firmaet Christian i & Nielsen og anbefalede at lade den Forkøbsret, som Kommunen havde, overgå til Postvæsenet eller til States.

Forslaget tiltraadtes.

Uddrag fra byrådsmødet den 16. januar 1919 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 275-1918)

Skrivelse fra Generaldirektoratet for Postvæsenet angaaende Overtagelsen af Ejendommen Brunns-gade Nr. 2.

Generaldirektoratet modtog med Tak Byraadets Tilbud om Overdragelse af den nævnte Ejendom til Staten og anmodede samtidig Byraadet om at meddele, hvilke Omkostninger der vil være forbunden med Erhvervelsen af samme.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 16. januar 1919 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 275-1918)

Indenrigsministeriets Samtykke til Køb af Aabykonsortiets Arealer.

Toges til Efterretning.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 275-1918)

Skrivelse fra Hammelbanen angaaende Vedligeholdelse af det private Forbindelsesspor til Aabyarealerne.

Fra Hammelbanen forelægger Forespørgsel om, hvorvidt Aarhus Kommune samtykkede i, at Banen som hidtil vedligeholdes det nævnte Banespor.

Der vilde saa ved hver Maanedes Slutning blive sendt Regning til Kommunen over Udgifterne.

Stadsingeniøren oplyser, at Udgiften andrager ca. 40 Kr. maanedlig, hvoraf A/S Frichs betaler 1/15, og anbefaler at blive ved den hidtidige Ordning.

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse tiltræder Stadsingeniørens Erklæring.

Tiltraadtes.

